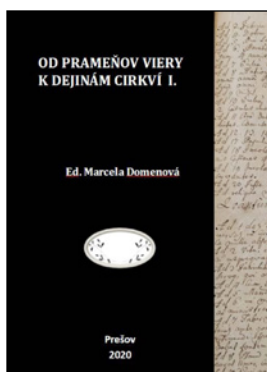

Marcela DOMENOVÁ (ed.). *Od prameňov viery k dejinám cirkví I.* Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2020. 143. s. ISBN 978-80-555-2585-3

Zborník prác *Od prameňov viery k dejinám cirkví, I. zv.* je venovaný prameňom k mladším cirkevným dejinám (18. – 20. storočie). Zborník je čiastkovým výstupom projektu VEGA č. 1/0651/19 *Pramene k cirkevným a duchovným dejinám východného Slovenska*. Publikovaniu zborníka predchádzala medzinárodná vedecká konferencia, ktorá sa konala na Prešovskej univerzite v decembri v roku 2019, kde účastníci prezentovali svoje výskumy z oblasti dejín evanjelickej, rímskokatolíckej a gréckokatolíckej cirkvi. Autori vo svojich štúdiách venovali pozornosť rôznorodým písomným prameňom úradného, ale aj literárneho charakteru a tiež sakrálnym pamiatkam.

Zborník pozostáva z deviatich štúdií. Autorkou úvodnej štúdie je Lucia Šteflová, ktorá sa vo svojom príspevku zaoberá pramennou hodnotou zápisníc kanonických vizitácií evanjelickej cirkvi a. v. Poukazuje na široký záber informácií, ktoré sa dajú z vizitácií získať a na ich dôveryhodnosť a využiteľnosť pri práci historika. Michal Glevaňák vo svojej štúdii upriamuje pozornosť na život a najmä dielo baziliánskeho mnícha Joannika Baziloviča. Z tvorby tohto národného buditeľa sa rozhodol rozobrať dielo *Brevis notitia foundationis Theodori Koriatovicsolim Ducis de munkacs pro religiosis ruthenis Ordinis Sancti Basilii Magni in Monte Csernek ad Munkacs...*, ktoré bolo vydané v roku 1799 a hovorí o dare mukačevského kniežata Teodora Koriatoviča rusínskemu Rádu sv. Bazila Veľkého so sídlom na Mníšskom vrchu pri Mukačeve z roku 1360. Nasledujúca štúdia Márie Kaletovej sa zaoberá farnosťou Nová Lubovňa vo svetle kanonických vizitácií z rokov 1792 a 1832. Na základe spomínaných prameňov sa autorka pokúsila zrekonštruovať dianie v lokalite na prelome 18. a 19. storočia. Osídleniu Šarišského archidiakonátu gréckokatolíckym obyvateľstvom na konci 19. storočia sa vo svojom príspevku venuje Peter Jambor. Mapuje snahy prešovského biskupa Jána Válya o zlepšenie vzdelanostnej úrovne veriacich v archidiakonáte a dotkol sa aj emigrácie veriacich z územia archidiakonátu do Ameriky. V problematike vysťahovalectva pokračuje Šimon Kačmár, ktorý v príspevku *Prícestné kríže v okrese Sabinov ako odraz vysťahovalectva katolíckych a gréckokatolíckych veriacich do USA* podáva pohľad na etnickú štruktúru migrujúcich a ich náboženské zázemie. Súčasťou štúdie je aj epigrafický rozbor sakrálnych pamiatok, ktorých vyhotovenie financovali slovenskí emigranti, odídení veriaci z obcí v okrese Sabinov. Nasledujúca štúdia Luciány Hoptovej rozoberá život a publikačné aktivity Alexeja Omeljanoviča, ktorý počas svojho života pôsobil ako pravoslávny kňaz v niekoľkých obciach na východnom Slovensku. Hodnotným písomným prameňom úradnej

proveniencie sa vo svojom príspevku zaoberá Vavrínek Ženuch, ktorý analyzoval rukopis schematizmu Mukačevskej diecézy z roku 1775. Spoločenským pomerom a životom na Spiši v druhej polovici 19. storočia sa vo svojej štúdiu venuje Nadežda Jurčišinová. V príspevku predstavuje dielo katolíckeho kňaza Štefana Mišíka *Kostol a fara v Hnilci*. Posledná štúdia zborníka sa zamerala na učebnicu náboženstva v šarišskom dialekte (*Učebna Knižka Náboženstva Evangelicko-Augsburskeho Viznaňa*), ktorej autorom je evanjelický kňaz Ľudovít Liptai. Autorka príspevku Marcela Domeňová sa okrem diplomaticko-obsahovej analýzy učebnice upriamuje aj na pôsobenie Ľudovíta Liptaia a jeho promaďarské spoločenské aktivity v období po roku 1918.

Výstupy publikované v zborníku *Od prameňov viery k dejinám cirkvi*, zv. I. poukázali na to, že výskum cirkevných dejín východného Slovenska je aktuálny a opodstatnený. Sprístupňovanie prameňov cirkevnej povahy napomáha lepšiemu pochopeniu ich hodnoty a dôležitosti, keďže sú zdrojom rôznorodých informácií, ktoré pri správnom vyhodnotení dotvárajú obraz života spoločnosti v dobe, v ktorej vznikli.

Júlia Kotrusová